

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی

IMAM KHOMEINI
INTERNATIONAL UNIVERSITY

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

دانشکده معماری و شهرسازی

طراحی باغ شعر شیراز با رویکرد معناگرایانه و قرآنی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته معماری
گرایش منظر

پژوهشگر:

مهشید قاسمی

استاد راهنما:

دکتر حسن ذوالفقارزاده

استاد مشاور:

دکتر مهدی خاکزند

مهر ۱۳۹۲

همه هر چه دارم از توست

با سپاس از

آقای دکتر ذوالفقار زاده که مانند معلمی بزرگوار بودند
آقادر دکتر خاکزند که در طول این مسیر همواره مرا از دریای آگاهی شان بی نصیب نکردند و مرا یاری
رساندند

پدر و مادر بزرگوارم که پشتیبان و دلگرمی من بودند

و نیز با تشکر صمیمانه از استاد محترم جناب دکتر الیاسی و عزیزانی که در این راه با من هم اندیشی کردند.

فهرست

فصل اول

کلیات

۱	۱-۱	مبانی نظری	
۱	۲-۱	رابطه زبان و ذهن	
۲	۳-۱	دلایل انتخاب موضوع	
۴	۴-۱	ضرورت پژوهش	
۴	۵-۱	اهداف پژوهش	
۵	۶-۱	سوالات تحقیق	
۵	۷-۱	فرآیند پژوهش	
۶	۸-۱	روند انجام پژوهش	

فصل دوم

شناخت موضوع

۹	۱-۲	شناخت کلی ادبیات	
۹	۱-۱-۲	شناخت زبان	
۹	۱-۱-۱-۲	زبان و ضرورت وجودی آن	
۱۱	۲-۱-۱-۲	زبان و فرهنگ	
۱۲	۳-۱-۱-۲	زبان و معنا	
۱۳	۴-۱-۱-۲	زبان و محیط (طبیعی - انسان ساخت)	
۱۳	۵-۱-۱-۲	زبان در جامعه بشری	

ب

- ۱۴ ۲-۱-۱-۶ زبان فارسی و محیط ساخته شده
- ۱۵ ۲-۱-۲ جایگاه ادبیات در جوامع بشری
- ۱۶ ۳-۱-۲ سیر تحول ادبیات ایران
- ۱۷ ۲-۱-۳-۱ علم ادب
- ۱۷ ۲-۱-۳-۱-۱ اقسام علم ادب
- ۱۷ ۲-۱-۳-۱-۲ ارکان علم ادب
- ۱۸ ۲-۳-۱-۲ نظم
- ۱۸ ۲-۳-۱-۲-۱ وجه تسمیه شعر
- ۱۹ ۲-۳-۱-۲-۲ تعریف شعر
- ۲۰ ۳-۲-۳-۱-۲ شعر در معماری
- ۲۴ ۳-۳-۱-۲ طبیعت در شعر فارسی
- ۲۸ ۴-۳-۱-۲ طبیعت از دیدگاه شاعران
- ۴ ۴-۱-۲ باغ ایرانی
- ۴۳ ۱-۴-۱-۲ الگوی جامع باغ ایرانی
- ۴۴ ۲-۴-۱-۲ نظام ساختار هندسی

۴۸ فصل سوم

مبانی نظری

- ۴۹ ۱-۳ تعریف منظر
- ۴۹ ۱-۱-۳ جنبه های عینی و ذهنی منظر
- ۴۹ ۲-۱-۳ منظر ادبی
- ۵۰ ۱-۲-۱-۳ زبان منظر

- ۵۳ ۳-۱-۳ فنون شاعری منظر
- ۵۵ ۲-۳ معنا
- ۶۷ ۱-۲-۳ نماد (symbol)
- ۶۷ ۱-۱-۲-۳ اصول سمبولیسم
- ۶۷ ۲-۲-۳ نشانه و رمز
- ۶۹ ۱-۲-۲-۳ رمز در معماری
- ۷۱ ۳-۲-۳ باغ مفهومی
- ۷۴ ۱-۳-۲-۳ هنر، شعر و طراحی
- ۷۵ ۱-۳-۲-۳ باغ مفهومی و انواع رویکرد به آن
- ۷۷ ۳-۳ بررسی تجارب شکل گرفته داخلی و خارجی
- ۷۷ ۱-۳-۳ بررسی مصادیق خارجی
- ۷۷ ۱-۱-۳-۳ باغ های فرقه ذن
- ۷۸ ۲-۱-۳-۳ باغ چای سن نوریک
- ۷۹ ۳-۱-۳-۳ استورهد انگلستان
- ۷۹ ۴-۱-۳-۳ پارک پینو کیو
- ۸۰ ۵-۱-۳-۳ پارک تکواندو
- ۸۱ ۶-۱-۳-۳ پارک هنر Bransdall
- ۸۳ ۷-۱-۳-۳ پارک هنر ston Quarry Hill
- ۸۴ ۸-۱-۳-۳ پارک Michigan Legacy
- ۸۴ ۹-۱-۳-۳ پارک مجسمه المپیک
- ۸۵ ۱۰-۱-۳-۳ پارک مجسمه SengKang
- ۸۶ ۱۱-۱-۳-۳ پارک آزادی
- ۸۷ ۲-۳-۳ بررسی مصادیق داخلی

- ۸۷ ۱-۲-۳-۳ باغ بلند شیراز - ایروانیان
- ۸۸ ۲-۲-۳-۳ گلستان حضرت ابراهیم (ع)، آب و آتش
- ۸۹ ۴-۳ بازنمایش باغ در ادبیات فارسی
- ۹۴ ۵-۳ حافظ
- ۹۴ ۱-۵-۳ طبیعت در اشعار حافظ
- ۹۶ ۲-۵-۳ عناصر منظرین در اشعار حافظ
- ۱۰۰ ۳-۵-۳ سایر فضاهای بیرونی در شعر حافظ
- ۱۰۰ ۱-۳-۵-۳ بوستان (بوستان)
- ۱۰۱ ۲-۳-۵-۳ چمن
- ۱۰۱ ۳-۳-۵-۳ گلستان
- ۱۰۲ ۴-۳-۵-۳ گلزار
- ۱۰۲ ۵-۳-۵-۳ گلشن
- ۱۰۳ ۴-۵-۳ عناصر طبیعی موجود در باغ حافظ
- ۱۰۵ ۵-۵-۳ رابطه عناصر سازنده باغ با حواس انسان در باغ حافظ
- ۱۰۵ ۱-۵-۵-۳ حس بینایی
- ۱۰۵ ۲-۵-۵-۳ حس شنوایی
- ۱۰۵ ۳-۵-۵-۳ حس بویایی
- ۱۰۵ ۴-۵-۵-۳ حس چشایی
- ۱۰۶ ۶-۵-۳ فضاهای بیرونی و تغییر فصل
- ۱۰۶ ۱-۶-۵-۳ بهار
- ۱۰۶ ۲-۶-۵-۳ پاییز

- ۱۰۷ ۳-۵-۶-۳ زمستان
- ۱۰۷ ۳-۵-۷ بررسی عناصر منظر در اشعار عرفانی حافظ (وجود وحدت)
- ۱۱۳ ۳-۶ طبیعت و قرآن
- ۱۱۴ ۳-۶-۱ تعریف طبیعت
- ۱۱۴ ۳-۶-۲ رویکرد قرآن به طبیعت
- ۱۱۷ ۳-۶-۳ رویکرد طبیعت ساز
- ۱۱۸ ۳-۶-۴ طبیعت و باغ در حکمت اسلامی
- ۱۲۰ ۳-۶-۵ باغ ایرانی نمادی از بهشت
- ۱۲۱ ۳-۶-۵-۱ هندسه باغ ایرانی
- ۱۲۱ ۳-۶-۵-۲ آب در باغ ایرانی
- ۱۲۵ ۳-۶-۵-۳ درختان بهشتی در قرآن کریم

۱۳۰ فصل چهارم

بستر طراحی

- ۱۳۱ ۴-۱ معرفی بستر طراحی
- ۱۳۲ ۴-۱-۱ زمین شناسی
- ۱۳۳ ۴-۱-۱-۱ ویژگی های زمین شناسی ایران جنوبی
- ۱۳۴ ۴-۱-۱-۲ ساختار زمین شناسی رشته کوه زاگرس
- ۱۳۵ ۴-۱-۲ جغرافیای تاریخی استان فارس
- ۱۳۷ ۴-۱-۲-۱ مشخصات جغرافیایی استان فارس

- ۱۳۷ ۲-۲-۱-۴ جغرافیای طبیعی و اقلیم استان فارس
- ۱۳۸ ۳-۲-۱-۴ نواحی آب و هوایی استان فارس
- ۱۳۹ ۳-۱-۴ شیراز
- ۱۳۹ ۱-۳-۱-۴ بررسی موقعیت جغرافیایی شیراز
- ۱۴۰ ۲-۳-۱-۴ ویژگی های آب و هوای شهر شیراز
- ۱۴۱ ۳-۳-۱-۴ رطوبت نسبی و بارندگی
- ۱۴۲ ۴-۳-۱-۴ باد
- ۱۴۳ ۵-۳-۱-۴ مسائل کلی زمین شناسی (جنس خاک، زلزله و آب های زیرزمینی)
- ۱۴۳ ۶-۳-۱-۴ شیراز در گذرگاه تاریخ
- ۱۴۴ ۱-۶-۳-۱-۴ از پیدایش شهر تا دروه سلجوقی
- ۱۴۶ ۲-۶-۳-۱-۴ دوره اتابکان
- ۱۴۷ ۳-۶-۳-۱-۴ دوره صفوی
- ۱۴۹ ۴-۶-۳-۱-۴ دوره زندیه
- ۱۵۱ ۵-۶-۳-۱-۴ دوره قاجار
- ۱۵۳ ۶-۶-۳-۱-۴ دوره معاصر
- ۱۵۴ ۷-۳-۱-۴ وضعیت توپوگرافی و فیزیوگرافی
- ۱۵۸ ۴-۱-۴ جایگاه منطقه از لحاظ استقرار عناصر هویت بخش
- ۱۵۸ ۱-۴-۱-۴ پوشش گیاهی موجود
- ۱۵۹ ۲-۴-۱-۴ معیارهای انتخاب بستر طراحی
- ۳-۴-۱-۴ برخورداری از پتانسیل های تاریخی و ارزشی ایجاد طرح منظر و جاذبه
- ۱۵۹ های گردشگری دیگر
- ۱۶۰ ۱-۳-۴-۱-۴ حافظیه
- ۱۶۱ ۲-۳-۴-۱-۴ سعدیه

- ۱۶۲ ۳-۳-۴-۱-۴ باغ دلگشا
- ۱۶۳ ۴-۳-۴-۱-۴ باغ هفت تنان
- ۱۶۳ ۴-۳-۴-۱-۴ باغ جهان نما
- ۱۶۴ ۴-۴-۱-۴ بهره مندی از شرایط اقلیمی مناسب
- ۱۶۵ ۵-۴-۱-۴ سهولت دسترسی به منطقه
- ۱۶۵ ۶-۴-۱-۴ برخورداری از پتانسیل های طبیعی ایجاد طرح
- ۱۶۶ ۷-۴-۱-۴ انعطاف پذیری و مساحت کافی برای پاسخگویی به طرح مورد نظر

۱۶۷

فصل پنجم

- ۱۶۸ ۱-۵ فرآیند ایده پردازی
- ۱۶۸ ۱-۱-۵ طبیعت حیات بخش
- ۱۶۸ ۱-۱-۱-۵ آب
- ۱۶۹ ۲-۱-۱-۵ خاک
- ۱۶۹ ۳-۱-۱-۵ باد
- ۱۷۰ ۲-۱-۵ طبیعت زنده
- ۱۷۰ ۱-۲-۱-۵ درخت
- ۱۷۰ ۲-۲-۱-۵ گل
- ۱۷۱ ۳-۲-۱-۵ سبزه (چمن)
- ۱۷۱ ۲-۵ انتخاب گونه ها
- ۱۷۱ ۱-۲-۵ درختان و بوته های زینتی
- ۱۷۶ ۲-۲-۵ درختان بارور
- ۱۷۷ ۳-۲-۵ گل ها و پیازها
- ۱۸۰ ۳-۵ کیفیت فضایی و عناصر منظر ساز طرح

۱۸۰	۱-۳-۵ پیش فضای ورودی
۱۸۰	۲-۳-۵ صحنه های گزینش شده باغ
۱۸۱	۴-۵ دیدگاه های حافظ در روند طراحی
۱۸۴	۵-۵ مدارک طرح
۱۹۷	منابع و مآخذ

چکیده

باغ و متعلقات آن گسترده‌ترین مقوله شعر پارسی است. چنین مجموعه‌هایی آمیخته از عطر و رنگ، می‌تواند پرجاذبه‌ترین عینیت برای شاعر باشد. بر این مبنا است که شعر پارسی، از جهتی با وصف باغ آغاز می‌شود. باغ و اجزای آن بر اندیشه و احساس شاعر اثر می‌گذارد و از آمیزش این طبیعت بیرونی با طبیعت درونی شاعر، سروده‌هایی پدید می‌آید که هم مجسم‌کننده زیبایی‌های باغ و هم نماینده احساس زیبا شناختی سراینده است.

باغ شعر شیراز با رویکردی معناگرایانه و قرآنی باغی است که بر پایه اصالت و احساس طرح ریزی شده است. در این باغ شعر و باغ ایرانی عناصر تأثیرگذار بر طراحی بوده است هدف از طراحی این باغ تجلی اشعار غنی پارسی در کالبد منظری است که بستر انس شهروندان و گردشگران را با این گنجینه ملی فراهم آورد و نقشی قابل تحسین در زمینه پاسبانی از هویت ملی ایفا کند.

در پژوهش «طراحی باغ شعر شیراز با رویکرد معناگرایانه و قرآنی» هدف اصلی، ایجاد فضای معماری در جهت فراهم آوردن بستر برای معرفی الگوهای شعر و شاعری در شیراز است و همچنین بهره‌گیری از عرفان و قرآن در طراحی باغ شعر در جهت باز زنده سازی اشعار کهن پارسی با معرفی هر چه بیشتر شاعران با استفاده از عناصر معماری و معماری منظر می‌باشد؛ لذا در جهت رسیدن به اهداف مورد نظر سؤالات به وجود آمده این است که آیا می‌توان در قالب فضاهای معماری به معرفی و بسط اندیشه‌های شاعران پرداخت؟ و همچنین مفاهیم شعر و شاعری را چگونه می‌توان با گونه‌های مختلف فضاهای معماری ترکیب کرد؟

در جهت دستیابی به اهداف و پاسخگویی به سؤالات مذکور روش تحقیق انتخابی روش توصیفی- تحلیلی است و ابزارهای گردآوری اطلاعات مطالعات کتابخانه‌ای و تحقیق میدانی است.

برای دستیابی به فضاها باید آثار مشاهیر ادبی مورد بررسی قرار می‌گرفت. پس از بررسی آثار شاعر مشهور شیراز، حافظ، به عنوان سمبل و توجه به محیط و طبیعت (باغ) انتخاب شده و سپس به تحلیل و بررسی نمادها و نشانه‌های طبیعت در آثار این بزرگ می‌پردازیم.

پس از این برنامه ریزی فیزیکی نمونه‌های موردی در این مطالعات، راهبردهایی برای طراحی ارایه داده اند.

فصل اول

کلیات

۱-۱ مبانی نظری

زبان و گوش در هر شکل و ساختاری، یکی از مهم‌ترین عوامل تمایز انسان از سایر موجودات و نیز رهنماید او از زندگی بدوی به فرهنگ و تمدن امروزی بوده است در همین ابتدا ملاحظه می‌شود که مفاهیم « زبان » و « تمدن » در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند. حال نکته مورد نظر در اینجا آن است که آیا همه ابعاد رابطه متقابل بین زبان و تمدن مورد توجه قرار گرفته است؟ مثلاً آیا به این نکته پرداخته شده که زبان تا کجا در شکل دهی و تداوم آن در طول زمان و همین طور تحول و تطور، محیط و فضای زیست هر جامعه‌ای تأثیر داشته است. همچنین سعی بر این خواهد بود تا با تأکید بر زبان فارسی، نشان داده شود که نگاه به این رابطه تا کجا می‌تواند تأثیر گذار بوده و ما را به فهم بیشتر، بهتر و تازه‌تری از محیط زیست انسانی، با هویت خاص ایرانی، رهنمون باشد.

شاید انسان‌ها به زبان و گویش تنها به عنوان یک ابراز نسبتاً ساده برای رفع حواجی روزمره و ارتباط با دیگر انسان‌ها نگاه کنند. ظاهراً انسان می‌تواند، با بهره‌گیری از کمتر از هزار کلمه، در هر زبانی، زندگی روزمره خود را به پیش ببرد و گلیم خود را، برای زیستن در محیط‌های زیست انسانی، از آب بیرون بکشد. ولی واقعیت، فراتر از این برداشت ساده از زبان است.

۱-۲ رابطه زبان و ذهن

مبحث رابطه زبان و ذهن از مدت‌ها قبل در جهان مطرح و نظریات متعدد و رو به تحولی در این زمینه مطرح بوده است. نحوه‌ی ارتباط متقابل زبان و محیط زیست از طریق ارتباط زبان و ذهن و فرآیندهای تفکر است، در این میان و در مورد خاص زبان فارسی و فرهنگ ایرانی و ادبیات آن موضوع طراحی پارک مورد نظر می‌باشد.

ارتباط مستقیم بین زبان و محیط زیست آنچنان مستحکم و عمیق است که هر فارسی‌زبانی برای درک و شناخت ارزیابی و اظهار نظر در مورد محیط انسان ساخت یا طبیعی چاره‌ای ندارد جز یاری گرفتن از چارچوب و اجزای زبان فارسی، این بدان معنا است که زبان تنها یک وسیله ارتباطی نیست و نقش آن بسیار فراتر از این محدوده کوچک می‌رود، به زبان دیگر فهم ما از محیط، از زبانمان نشأت می‌گیرد و در نتیجه زبان فارسی مرجع بسیار مهم و غیر قابل‌جانشینی برای دریافت و فهم ویژگی‌های خاص محیط زیست انسانی اصیل ایرانی است.

با توجه به این موضوع، زبان نقش مهم و غیر قابل‌انکاری در فرآیند ارتباط انسان با جهان خارج از خود و از جمله محیط و فضای اطرافش و نیز دیگر انسان‌ها دارد و این ارتباطها در

خواجه حافظ شیرازی / اینترنت

واقع جهان خاص او را می‌سازند و از آنجا که هر انسانی برای درک جهان و محیط اطرافش به مفهوم واژگان توجه می‌کند و این را می‌توان به صورت بارزتر و با توصیفات زیباتر که در تخیلات یک شاعر در قالب شعر به نمایش درآمده مشاهده کرد.

این ویژگی‌ها در حقیقت همان مؤلفه‌های معنایی یک مفهوم هستند که در واژه نهفته‌اند. بدون زبان و ادبیات فارسی، در هر حال اندیشه ما نیز متفاوت بود و جهان ما هم این جهانی نبود که اینک می‌شناسیم. به همین ترتیب جهان بینی ما، مذهب ما، باور های ما و ادبیات و هنرمان نیز متفاوت بود، لذا می‌توان نتیجه گرفت که محیط مصنوع با هویت خاص ایرانی نیز بخشی از نظام اندیشه و زبان ما یعنی زبان فارسی بوده و تعاملی دو سویه بین این دو برقرار است.

۳-۱ دلایل انتخاب موضوع

باغ شعر شیراز با رویکردی معنا گرایانه و قرآنی یکی از چنین فضاهایی است که می‌توان از نزدیک با شاعران هر سرزمین و شهری در آن آشنا شد. شیراز از شهر های کهن ایران است که همواره با نام شاعران معروف خود یعنی سعدی و حافظ شناخته شده است. باید گفت علاوه بر سعدی و حافظ در دوره‌های مختلف شیراز شاعران مختلفی را در دامان خود پرورش داده و هم اکنون یادگاران آن‌ها در شیراز باقی است.

باغ شعر شیراز از یک سو شهروندان و گردشگران را با شاعران شیراز و چگونگی افکار آن‌ها در دوره‌های مختلف آشنا می‌کند و از سوی دیگر با ایجاد فضاهای فرهنگی متناسب با موضوع، بستر کاوش و پژوهش در بخشی از زبان و ادبیات پارسی را فراهم آورد.

بدیهی است طراحی چنین فضاهای فرهنگی به احیاء دوباره مبانی فرهنگی یک شهر، که یک شاخصه حیاتی شهر است کمک فراوان خواهد کرد. در دید وسیع می‌توان چگونگی طراحی چنین فضاهای را متناسب با تفکرات شاعران هر سبک انجام داد و این فضاها را به شاخصه‌های هر شاعر تبدیل کرد.

باید توجه شود که بین زبان رسمی و زبان گفتاری مردم و در زندگی روزمره، تفاوت وجود دارد. زیرا زبان رسمی به ابعاد مجرد فرهنگ - جهان هر جامعه‌ای می‌پردازد در حالی که در گویش و گفتار روزمره از کلمات و مفاهیم نهفته در آن‌ها در مقابل مصادیق و با بارهای معنایی گسترده، بهره برداری می‌شود.

هستی معنوی یا همان نظام اندیشه ما فارسی زبانان، یعنی آن بخش از هستی ما که به حیاطمان ارزش می‌بخشد، فقط در ظرف همین زبان فارسی است که شکل می‌گیرد و گسترش یافته و عمق و بقاء می‌یابد.

قابل ذکر است که، مرحوم دکتر معین ضمن بر شمردن زبان فارسی به عنوان « یکی از پر مایه ترین و غنی ترین زبان‌های دنیا آن را استوارترین ارکان ملت ایرانیان و یکی از مهم ترین و جانشین ناپذیرترین ارکان وحدت مردم و تمامیت ارضی کشور » محسوب می‌کند (معین، ۱۳۷۷:۳۹۲؛ منصوری، ۱۳۷۵:۲۹۷).

شعر و ادبیات می‌توانند برای طراح از نظر آموزشی و همچنین الهام‌بخشی، بسیار مفید باشند و به شیوه‌های زیر در راهبردهای آموزشی سودمند واقع شوند:

- از طریق مشاهده‌ی قواعد حاکم بر ساختار اثر ویژه‌ی ادبی یا شعر.
- از طریق مشاهده‌ی شیوه‌ای که نویسندگان و شعرا تلاش می‌کنند از طریق آن پیام مرکزی را که جوهره‌ی طرح کلی است آشکار سازند.
- از طریق شیوه برخورد نویسندگان با راز و شگفتی.
- از طریق کمینه ساختن ابزارهای بیان و تلخیص نظامی که فرد برای خلق اثر برمی‌گزیند.
- از طریق معنایی که به واژه‌های مختلف و موقعیت‌ها اختصاص داده شده است.
- از طریق کاربرد ویژه زبان، بافت در کاربرد واژه‌ها و بافت کلی اثر ادبی.
- از طریق تقابل وزن، قافیه و آهنگ کلی اثر که با دشواری کلام آهنگین (مقفا) ارتباط دارد با ابزارهای دیگری جز این‌ها برای بیان حال و هوای دوران.
- از طریق تأکید بر فرم در برابر تأکید بر معنا.
- از طریق آهنگ کلی قطعه به عنوان تفسیری انتقادی از زمان و مکان خود یا قطعه‌ای که بیانگر خرد عمومی و رویکرد کلی مردم نسبت به موضوعات مورد تفکر است.
- از طریق سهم ارزشمند تفاسیر نویسندگان و شعرا از حرفه خود و نیز سهم نقد ادبی مجموعه‌ای کامل از نظام زیبایی‌شناختی که ارتباط بسیار قوی با زیبایی‌شناسی معماری دارد.

۴-۱ ضرورت پژوهش

شیراز از شهرهای تاریخی ایران بوده که با داشتن گنجینه‌هایی از معماری ایران قبل و بعد از اسلام و همچنین پروراندن شاعران بزرگ ایرانی همواره به عنوان پایتخت فرهنگی ایران زمین مطرح بوده است. با وجود چنین زمینه قوی از ادب و فرهنگ در شیراز، بررسی ویژه فضاهای فرهنگی مرتبط با این موضوع و همچنین نگاه به فعالیت نهادهای مسئول در عرصه فرهنگ حکایت از آن دارد که جایگاه ویژه این غنای فرهنگی به خوبی چنین نگرشی را تصدیق می‌کند چرا که به طور ویژه صرفاً فضای مقبره‌های سعدی و حافظ یک زمینه آشنایی، آن هم نه به صورت عمیق، را فراهم می‌آورد و این در حالی است که شاعران دیگری همچون شوریده شیرازی، وصال شیرازی، به طور کلی محجور مانده‌اند. جدای از اهمیت و جایگاه شاعران شیراز در شعر و ادب پارسی، جنبه‌های جهانی مربوط به موضوع که به طور ویژه در ارتباط با دو شاعر جهانی یعنی سعدی و حافظ است، لزوم توجه هر چه بیشتر و ایجاد فضای فرهنگی جهت شناخت بیشتر شاعران شیرازی را پیش رو قرار می‌دهد. این مسأله با توجه به مواردی همچون عدم تداوم تحقیقات و پژوهش‌های قدرتمند در عرصه زبان پارسی، گسترش ارتباط جهانی و پیامدهای ناشی از تأثیر و تأثرات زبان‌های دیگر، استفاده از زبان شعر و شخصیت شاعران به عنوان افراد مقبول عموم در ارتقاء سطح فرهنگی جامعه به صورت هر چه روشن‌تر لزوم شکل‌گیری چنین فضاهایی را بیش از پیش توجیه می‌کند.

۵-۱ اهداف پژوهش

- ✓ باز زنده سازی ادبیات کهن و غنی ایران با معرفی هر چه بیشتر شاعران و مفاهیم شعری آنان.
- ✓ توسعه اکولوژیک و فضای سبز.
- ✓ ارتقاء فرهنگ با توسعه بستر شعر و عرفان.
- ✓ رشد و توسعه اندیشه‌های انسانی و اسلامی.
- ✓ ایجاد فضایی برای گذراندن اوقات فراغت.
- ✓ ایجاد محلی جهت بهبود آلودگی هوا.
- ✓ ایجاد فضاهای فرهنگی در جهت فراهم آوردن بستری برای معرفی الگوهای شعر و شاعری در شیراز.

- ✓ مفاهیم شعر و شاعری را چگونه می‌توان با گونه‌های مختلف فضاهای معماری ترکیب کرد؟
- ✓ چگونه می‌توان باغ شعر را به عنوان یک الگوی فضای فرهنگی متناسب با موضوع شعر در شیراز مطرح کرد؟

۶-۱ سوالات تحقیق

- ① آیا به این نکته پرداخته شده که ادبیات ایران تا کجا در تحول و تطور محیط و فضای زیست ما تأثیر داشته است؟
- ② چه عواملی بر طراحی یک باغ شعر مؤثر می‌باشند؟
- ③ هدف از طراحی باغ شعر در شیراز چیست؟ و آیا شیراز نیازمند خلق فضایی با این عنوان است؟
- ④ آیا با تأکید بر ادبیات فارسی و زبان منظر می‌توان به فهم بیشتر، بهتر و تازه‌تری از محیط زیست انسانی با هویت خاص ایرانی رهنمون شد؟
- ⑤ آیا می‌توان با طراحی باغ شعر و با استناد بر شعر، عرفان و قرآن منظری ایده آل و فضایی جمعی به وجود آورد؟
- ⑥ آیا بین زبان، ذهن و منظر رابطه‌ای وجود دارد؟

۷-۱ فرآیند پژوهش

۱. نوع اطلاعات مورد نیاز:

در فرایند پژوهش مرحله اول مرور ادبیات موضوع در حوزه‌های مرتبط از طریق مطالعات اسنادی و استفاده از شیوه تحلیل محتوا جهت استخراج مؤلفه‌های مرتبط با موضوع پژوهش و تدوین مبانی نظری آن.

۲. روش گردآوری اطلاعات:

روش گردآوری اطلاعات بر پایه اطلاعات مورد نیاز، شامل روش کتابخانه‌ای، برداشت و مشاهدات میدانی و مصاحبه خواهد بود.

در این پژوهش با توجه به ماهیت آن در بخش نظری (و یا کتابخانه‌ای)، تدبیر اسنادی (بایگانی) و در بخش میدانی تدابیر پیمایش مورد استفاده قرار گرفت. در بخش نظری پژوهشگر با مراجعه به سازمان‌ها، اداره‌ها و نهادهای مرتبط با پژوهش اقدام به جمع-

آوری و ثبت اطلاعات از بایگانی، دفاتر اسنادی و آرشیو این‌گونه سازمان‌ها و نهادها خواهد نمود.

۱۱۱. روش به‌کارگیری و تجزیه و تحلیل اطلاعات

روش به‌کارگیری اطلاعات شامل تهیه نمودارها از اطلاعات خام، و تحلیل نموداری و توصیفی تغییرات و مقایسه و بررسی تداخل‌ها و ارائه گزینه‌ها و تصمیم‌سازی خواهد بود.

۸-۱ روند انجام پژوهش

در این پژوهش پس از مطرح کردن مقدمات تحقیق یعنی تعریف مسأله، ضرورت موضوع، در فصل اول، به بررسی کلی ادبیات ایران، تقسیم‌بندی شعر پارسی، شناخت افکار برخی مشاهیر ادبی و سامان دهی محیط با توجه به فضاهای ذهنی مشاهیر در فصل دوم پرداخته می‌شود.

در فصل سوم، از نتایج شناخت موضوع در فصل قبل؛ مبانی نظری استخراج می‌گردد که در ترکیب مفاهیم معماری منظر و مفاهیم ادبی و در نهایت دستیابی به خطوط اولیه طرح نقش ایفا می‌کند.

در فصل چهارم به بررسی محیط، در قالب فضاهای عمومی، دریافتهای حسی از فضا و ... پرداخته می‌شود. مطالب مطرح شده در فصل فوق‌زمینه لازم برای تحلیل سایت و انتخاب سیاست‌های مناسب در جهت زونبندی اولیه را فراهم خواهد نمود.

فصل پنجم به عنوان نتیجه کار، برآیند فصول قبل را در قالب یک طرح پیشنهادی ارائه می‌دهد.

